

B

BAYBURT

BAYBURT TARİHÇESİ

Bayburt Kuzeyde Trabzon ve Rize,Doğuda Erzurum ,Güneyinde Erzincan ve batısında Gümüşhane illeri ile çevrelenmiştir. Anadolu'da İ.Ö. 1700'lü yıllardan 1200'lü yıllara kadar hüküm süren Hitit kaynaklarında "Azzi-Hayaşa" olarak anılan bölge, Bayburt'unda içinde bulunduğu Doğu Karadeniz bölgesinin iç

kısımlarıdır. Azzi ve Hayaşa adları genellikle birlikte geçmektedir. İ.Ö. 9. YY. Da Urartu egemenliğine giren bölge İ.Ö. 720-665 yılları arasında Kafkaslar üzerinden gelen Kimmer ve iskit akınlarına uğramıştır. İ.Ö. 5. YY yazılan herodot tarihinde ise bölgenin adı "Haldiler" in ülkesidir. İ.Ö II. yy'da doğu Karadeniz de pontus krallığı kurulmuş ve kısa zamanda roma imparatorluğunun korkulu rüyası haline gelmiştir. Krallığın sınırları kırım ve Ege ye kadar uzanmıştır. Roma ordularının İ.Ö. 65 yılında başlattığı saldırılar sonucunda Pontus Devleti yıkılmış ancak bir kısım hazinenin saklandığı Bayburt kalesi İ.Ö. 40lı yıllara kadar direnerek düşen en son kale olmuştur Çoruh vadisi arap akınları ile daha halife Hz .Ebubekir ve Hz.Ömer zamanında tanışmıştır. Emevi orduları 705 yılında bu bölgeyi yağmalayıp ele geçirdiler.715'de bu bölgeyi Bizanslılar geri

aldılar. 850 yılında Malatya'nın Arap valisi , emrindeki tüm birliklerle Trabzon yöresini istila etti. Bu tarihten itibaren Bayburt çevresi Müslüman Türkler ile Bizans yönetimi arasında sürekli çekişme alanı oldu . Çünkü artık Türkmenler de Azerbaycan üzerinden Anadolu'ya doğru yayılmaya başlamışlardı Romanos II zamanında 960 yılında Anadolu'daki Oğuz sayısı 200 bin çadırı bulmuştu 1048 yılında Haldiya eyaletinin kırsal kesimi bütünüyle Türklerle dolmuştu.1054 yılında Büyük Selçuk sultanı Van civarındaki kaleleri bir bir fethederken üç kola ayırdığı kuvvetlerinin bir bölümü de bu bölgeye gönderilmişti. 1071 Malazgirt zaferinden sonra Türkler Anadolu'ya daha yoğun bir biçimde göç etmeye başladılar .Emir Abdul Kasım 1074'te Erzurum'da ve Çoruh havzasında egemenlik kurdu,1080'de Saltukoğulları devletinin temellerini attı.1081'de Ebu Yakup ve İsa Börü adlı kumandanları Kars,Ardahan ve Gürcistan içlerine kadar uzanan yerleri zaptttiler. Kıyı kesimlerini de haraca bağladılar. 1096'da Birinci Haçlı Seferi sırasında Bizans İmparatoru Aleksis ordusunu Danişmendliler üzerine gönderdi. Aynı anda Trabzon'un Bizans yanlısı valisi Teodor Gabras da Gümüşhane ve Bayburt'u zaptetti. Emir Danişmend Trabzon kuvvetlerini Şebinkarahisar'da yendi. Danişmend'in oğlu Seyfettin İsmail Bey , Bayburt'u kurtardı. Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu'ya 1284'te itibaren yurtluk arayan yeni Türkmen göçleri oldu. 14.yy.da , Bayburt yöresinde sözü geçen Akkoyunlu aşiretiydi. Timur'un 1402 Ankara savaşını kazanmasından sonra bölge bir süre için Timur'un oğlu Mirza Halil Sultanın yönetiminde kaldı. 1461 yılında Fatih'in donanması Karadeniz'e açılırken kendisinde kara

COĞRAFI YAPISI İKLİMİ

Bölgenin coğrafi yapısı,Doğu Anadolu'nun soğuk ve kurak iklim kuşağı içinde ilin büyük bir kısmının

bulundurmakta ve diğer taraftan az bir kısmının ise daha nemli ve yağışlı Karadeniz iklim kuşağının etkisi altında

tutulmaktadır Büyük iklim değişiklikleri göstermesine neden olan bu coğrafi yapı Anadolu'nun başka bölgesinde mevcut değildir

Bayburt ovasının kuzeyinin kaplayan SOĞANLI DAĞLARI. Karadeniz nemli havasını ve yağmurunu ovaya

taşıyan yağmur bulutlarının Güneye inmesine bir set teşkil ettiği için bölgede yağış oranları tatminkar olmaktan uzaktır

Ancak ilkbaharda ovaya düşen yağmur miktarı normalin üzerinde görülür ise de bu Nisan yağmurlarının, kırkikindi

yağmurları adı ile bölgenin yalnız belirli bir mevsimde yününi güldürür .Buna rağmen Bayburt Ovasının bereketi

verdiği mahsulün Kuzey-Doğu Anadolu da ona benzer,bir başka ovada {pasinler Ovası hariç}görülmez.

ÇORUH nehrinin Yaz mevsiminin kuraklığını gideren ve ovaya ince bir nem örtüsü ile buğu halinde inen bir

özellığı vardır. Bayburt ovası Çoruh Nehri üzerinde yapımı kararlaştırılan barajlar ve sulama tesisleri ile sulandığında hem verimi

artacak ve hem de iklim üzerinde etkili olacaktır .Bayburt'ta yarım yüzyıllık meteorolojik ölçümler göz önüne alındığı

zaman görülür ki yağış ortalaması yıllık olarak 438mm ve yağışlı geçen gün sayısı ise 90,100 gün civarındadır.Bayburt'tan

kuzeye doğru gidildikçe Soğanlı Dağları'nın yağış miktarını daha azaldığı görülür. Çünkü Kuzeyden ve Kuzeybatıdan gelecek olan yumuşak iklimin etkisini bu dağlar en az düzeye indirmektedir.Mevsimlerin normal süreleri de iklimin etkisi altındadır Soğuk,kar,tipi gibi kış mevsimine has olan afetler,devamlılıkları

ölçüsünde,bölgedeki canlıların ve ekonomik hayatın sarsıntılar geçirmesine neden olabilir.

Bayburt-Trabzon yolundaki Zıgana ve Bayburt-Erzurum yolu üzerindeki Kop

ordusu ile yola çıktı. Fatih Bayburt civarın üs olarak kullandı. Tıpkı yıllarca önce Alaaddin Keykubat'ın yaptığı gibi ordusunu burada ikiye ayırdı. Batıdaki Rumeli ordusunu Sadrazam Mahmut Paşa'nın emrine verdi kendisinde doğudan Trabzon'un fethine çıktı. Fatih'in Otlukbeli zaferinden sonra bile Bayburt bir süre daha Akkoyunluların daha sonrada Safevilerin egemenliği altındaydı. Yavuz Çaldıran zaferinden sonra Tebrize giderken Bayburt'un fethi için vezirlerinden Bıyıklı Mehmet Paşayı göndermiş fetih 17 Ekim 1514 'de gerçekleşmiştir. 1553'de Şah Tahmasb'ın Bayburt üzerine karşı saldırısı da Osmanlıların galibiyeti ile sonuçlanmıştır. 19.yy. sonlarında Şemsettin Sami'nin "Kamus-ül ALAM"ın da 3 hamam,481 dükkân, 40 han,1 tabakhane,1mumhane ve 1 boyahaneden bahsedilmektedir.1828 de Osmanlılar Yunanistan la savaş halindeyken bunu bahane eden Çarlık Rusya'sı,Eri van Kontu Paskeviç yönetimindeki ordularıyla doğudan Osmanlı topraklarına saldırmışlardır. . Seraskar Osman Paşa'nın Hart ta {Aydıntepe}topladığı Türk kuvvetleri ile General Burtsov kumandasındaki Rus kuvvetleri arasında 31 temmuz 1829 günü çok kanlı bir savaş oldu. Türk tarafından 150 kadar şehit verildi.1000 kadar Rus ta öldürüldü Ruslar yenildi. . Ekim 1829 da Ruslar antlaşma gereği Bayburt u terk ettiler ancak işgal sırasında kale içi mahallesi bir daha onarılmayacak ve içinde yaşanılmayacak biçimde tahrip edilmişti. I.Dünya Savaşının başlarında Osmanlı bayrağı ile Karadeniz de dolaşan Alman Göben {YAVUZ}ve Breslav

{MİDİLLİ} zırhlıları Rus limanlarını topa tutunca aradıkları fırsatı buldular.1 Kasım 1914 günü Rus Ordusu Doğu sınırlarımıza saldırdı. Rusların yanında İngilizler de açıktan açığa Ermeni komitelerine destek sağlamış onları kışkırtmışlardı Ermeniler kitlelerle halinde Rus taburlarında görev aldılar. İçeride kalanlarda sürekli Türklere saldırıyorlardı.1915 de Türklere arkadan vuran Ermenilerin toptan Irak a zorunlu göçleri sağlanmıştır. Ancak savaşın sonunda dönenler daha düşmanca davrandılar. Bayburt Ermeni çetelerinin eline geçti. Bayburt'un en karanlık günleriydi bu günler. Bayburt 16 Temmuz 1916 da işgal edildi. Halk Ruslardanve onların işbirlikçisi Ermenilerden çok zulüm gördü.Yaşlı - Genç ,kadın erkek demeden bir çok insan "Taşmağazalar" a kapatılıp yakıldılar. Türk askerlerinin ve Bayburt halkının düşmana karşı 2 Mart 1916 da başlayan ve 5 ay süren Şanlı Kop savunması tarihine "İkinci Plevne Destanı"olarak geçmiştir. Bu savunma sırasında Bayburt halkının bir bölümü de Sivas,Tokat,Çorum ilerine göçmüşlerdi. Bayburt'un üzücü düşman işgalinde 18 ay,dört gün kaldı. Kesin olarak kurtuluşunun tarihi " 21 ŞUBAT 1918" dir. İdari yapısını uzun yıllar Sancak Merkezi olarak sürdürmüş olan Bayburt 5 Aralık 1887 tarihinde özel Meclis kararıyla Erzurum a bağlı bir kaza haline dönüştürülmüştür. Bayburt 1927 yılında Gümüşhane ye bağlanmış ve nihayet 15 Haziran 1989 tarihli ve 3578sayılı yasa ile il statüsüne kavuşmuştur

geçitleri daha önceki dönemlerde

yaşanan kış mevsimlerinden sık,sık kapandıkları için Bayburt halkının uzun süreler bu illerle bağlantısı kesilmiştir.

Bugün ise teknik imkanlar ve yol bakımları karla kaplanan bu geçitleri hemen hemen her zaman trafiğe açık tutmaktadır

Çoruh nehri

Bayburt'u konu alan herhangi bir yazı bir makale veya bir kitabın ÇORUH nehrinden geniş bir ölçüde

bahsetmesi doğaldır. Çünkü Bayburt'un kaderi Çoruh'suz düşünülemez. Çoruh nehrini,gören Evliya Çelebi ona "cui ruh1"[14] "ruh ırmağı"veya "can ırmağı" demiş, ruhlarcoşturan, şiirlere ilham veren ve her Bayburtlunun ondan uzak kaldığı zaman rüyalarına giren daima genç ve dinamik Çoruh... Erzurum ve Kars yaylalarının kuzeyindeki MESCİT DAĞI{3239M.}'nın yamaçlarından doğan, çağlayanlar halinde-batıya doğru akan süratli ve çılgın bir küheylan gibi etrafına korku salan ÇORUH, Maden bucağında, MASAT ve KOP Dereleri ile birleştikten sonra kişiliğini bulur. Çoruh Nehri, Koruk düzü ile hatıraları süsleyen geçmiş bir çok sportif hareketlere ve "herfene" denilen piknikve daha çok sazlı ve sözlü eğlencele-

re sahne olması bakımından geçmişten zamanımıza kadar yaşayan bir tarih belgesidir.

DEDEKORKURT

Dede Korkutun 570-632 yılları arasında, Hz. Muhammed (S.A.V) zamanında yaşadığı rivayet edilmiştir. Oğuzların Kayı veya Bayat boylarından geldiği, hem geçmişten ve hem de gelecekte haber veren, "kerem sahibi bir evliya" olduğu rivayet edilmektedir. "Ozanların Piri" veya "Ozanların Başı" olarak da bilinen Dede Korkutun, Peygamberimizin hayır duasını aldığı ve Oğuzlara İslâm dini-

Korkut adına ve onun mucizevî sözlerine rastlamak her zaman mümkündür. Türk hükümdarlarının akıl hocası ve veziri

olduğu bilinen Dede Korkut, bütün Türk- lüğün yegâne temsilcilerinden ve bugün de yaşatılmaya çalışılan atalarındandır. Destan özellikli pek çok halk kahramanının müca- deleleri anlatılan Dede Korkut hikâyelerinde; güzel ve hikmetli sözler, Türklerin tarihine ait rivayetler, han ve beyler hakkında methiyeler, Türk töresine ait pek çok konular işlenerek, iyilere övgü kötülere eleştiri vardır."Dede Korkut Kitabında (Dede Korkut ala Lisan-i Taife-i Oğuz han Oğuzların Diliyle Dede Korkut Kitabı) 12 destan özellikli hikâye yer alır ve bu kitap, İslâm öncesi ve sonrasında Türklerin yaşayışını, dilini, tarihini, edebiyatını ve kültürünü içerir. Akıcı ve halkın kullandığı Türkçe ile yazılmış olan bu kitap; gerçek bir şaheserdir. Kitapta, "Dede" ve "Ata" olarak geçen ve "Korkut Ata" olarak da bilinen Dede Korkut, Türkmen, Kazak, Özbek ve Kara kalpak boyları arasında bu adlarla bilinmektedir. Türk dünyasının bilge atası olan Dede Korkut ve onun hikâyelerinde; Türk toplumunun savaşları ve barışları ile birlikte, aile ve eğitim yapısıyla üstün ahlâk ve karakter sağlamlığına dikkati çeker. Türk milletiyle özdeşleşmiş olan doğruluk, sözünde durmak, mukaddes değerler uğruna ölmek gibi çeşitli karakterler, hikâyelerin ana temasıdır. Dede Korkut hikâyelerindeki tüm kahramanların aile, cemaat ve insan sevgisini ön planda tutması, millet olarak ahlâk ve yaşam anlayışımızı göstermesi bakımından önemlidir. Kahramanların çoğu gençtir ve mutlaka bir yiğitlik gösterdikten sonra ad verilir.

ni öğrettiği de bu rivayetlerle günümüze kadar ulaşmıştır. Dede Korkut, tüm Türk kavimlerinin atasıdır ve dâhisidir. Türk destanlarında ve halk hikâyelerinde, Dede

Pek çoğumuz biliriz, Dirse Han oğlu bir boğayı öldürünce Dede Korkut o gencin adını "Boğaç" koyar ve onu şan, şeref, mal ve rütbe ile ödüllendirir. Dikkat edilirse, hikâyelerde, gençliğe son derece önem verilmekte, onların, ailesine, milletine ve devletine bağlı, cesur ve çalışkan olmalarına işaret edilmektedir. Savaş, av, toy vb. eğlencelere Hz. Peygambere salavat getirilerek başlanması da Türk Kavim-leri'nin dinî yönden şuurlu olduğunu ve devlet millet birliğinin sağlam temellere dayandığını göstermektedir. Dede Korkut hikâyelerinde özellikle göçebe Oğuz Türkleri'nin tabiat şartlarına karşı dirençleri, düşmanlarına karşı sürekli üstünlüğü ve birlik şuurundan doğan kuvvetlilikleri dikkati çeker. Korkut Ata olarak saygı gören Dede Korkutun hikâyeleri yaşlı ve bilginlere büyük değer verildiğini de göstermesi açısından, son derece önemlidir. Allah, doğum, din ve ölüm düşüncesi, hayatın her anında kendisini gösterir. Bugün Dede Korkut ve onun hikâyelerinden ve destanlarımızdan alacağımız önemli dersler vardır. Fertler arasında saygı, sevgi, karşılıklı hoşgörü ve mertlik bunların başında gelmektedir. Dede Korkut aslında büyük bir vatansedir ve milletinin sonuza dek güçlü ve mutlu yaşamasını gerçekleştirmeye mücadelesi içindedir. Hikâyelerindeki örnek şahsiyetler olan Bayındır Han, Kazan Han, Bamsı Beyrek, Boğaç Han, Selcen Hatun, Seğrek ve diğerleri toplumda olması gereken ideal insan karakterlerini temsil ederler. Bu insanlar, milleti ve vatani için ölümü göze alan ve tüm zorlukların üstesinden gelebilen kahramanlardır. Dede Korkut, bütün Türk kavimlerinin fert fert kahraman olmasını arzu etmiş olmalı ki, hikâyelerinde zayıflığa, çaresizliğe ve ümitsizliğe yer vermemiştir. Rivayetlere göre Onun ölümü bile evliyalığını, bilge kişiliğini göstermektedir: Çeşitli Türk boylarının kanaatine göre o, rüyasında mezarının hazırlandığını görmüş ve gittiği her yerde öleceği ona rüyasında bildirilmiştir. Seyhun Irmağı'nın Aral Gölü'ne döküldüğü yerin yakınlarında, ırmağın üzerine hırkasını sererek orada ruhunu Allah'a teslim etmiştir. Bugün pek çok yerde onun mezarının olduğu söylenmektedir. Tıpkı Yunus Emre ve Karaca oğlan gibi milletimiz, onun mezarına da sahip çıkarak kahramanlarını kendi içinde görmek istemektedir. Türk ve dünya edebiyatının şahe-serleri arasına giren ve çeşitli tarihi filmlere de konu olan Dede Korkut Hikâyeleri, insani ve yaşadığı dünyayı tüm özellikle-

riyle ele almıştır. Dede Korkutun yaygınlıkla bilinen hikâyeleri;
 -Dirse Han Oğlu Boğaç Han
 -Salur Kazanın Evinin Yağmalanması
 -Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek
 -Kazan Beg Oğlu Uraz Beg'in Tutsak Olması
 -Duha Koca Oğlu Deli Dumrul
 -Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı
 -Kadılık Koca Oğlu Yegenek
 -Basatin Tepegöz'ü Öldürmesi
 -Begel Oğlu Emren
 -Usun Koca Oğlu Seğrek
 -Salur Kazanın Tutsak Olması
 -Dış Oğuzun İç Oğuz'a Asi Olması

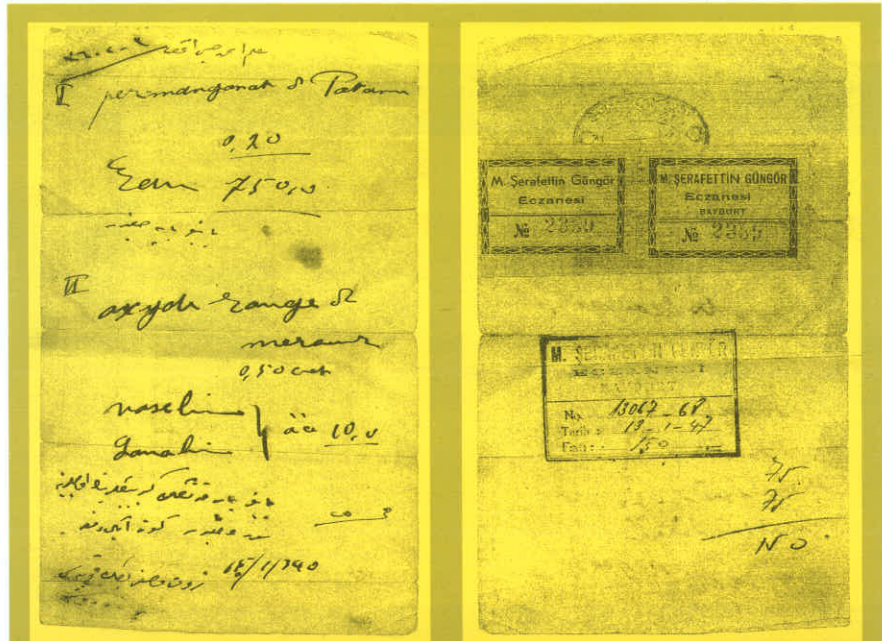
Dede Korkutun hayatı ve onun hikâyeleri, geçmişten geleceğe uzanan mücadelede varlığımızın, birliğimizin ve dirliğimizin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymakta, kahramanlık ruhumuzu coşkun bir üslupla dile getirmekte ve geleceğe ümit ve sevgiyle bakmamızı sağlamaktadır.

BAYBURT'TA ECZACILIK

Bayburt'ta Cumhuriyetten sonra kurulan ilk eczane Belediye Eczanesidir. Günümüzde Bayburt Belediye binasının bulunduğu yerde açılmış ve hizmet vermiştir. 1945 yıllarında Ecz. Şerafettin GÜNGÖR tarafından açılan Şerafettin Güngör Eczanesinin faaliyete geçmesinden

sonra Belediye Eczanesi kapatılmıştı. Şerafettin Beyin ölümünden sonra çocukları bir müddet bu eczaneyi devam ettirmeye uğraşmış, yerini semerciler Caddesine taşımış, 1952 yılında Lokman Eczanesinin Ecz. M. Tevfik HACİBEYOĞLU tarafından açılmasıyla bu eczane kapatılmıştır. Ecz. M. Tevfik HACİBEYOĞLU 1965'te İstanbul Bahçelievler de Lokman laboratuvarını kurmuş ve İstanbul'a nakletmiştir. Bu laboratuvar da Derivit, Panasun, Pilo Cura, Lokman Kaşe gibi ilaçlar imal ediliyordu. 2006 yılında varisleri açılmasın sonra Ecz. Halis BAYRAMOĞLU askeri eczacılıktan ayrılarak Bayburt'ta eczane açtı. Saathane meydanında 1954'te açtığı eczaneyi 1961'de Milletvekili olunca kapattı. Kaymakam İlhami BALLI'nın hanımının Eczanesi 1959'da açılıp 1961'de kapanmıştır. Bu yıllarda Eczacı Kemal Yılmaz ABDULLAHOĞLU Merkez Eczanesini açmıştır. Kemal Yılmaz ABDULLAHOĞLU 1976'da Merkez Eczanesini Ecz. Ayşe GENÇAL'a devredip İstanbul'a nakletmiştir. 1965'te Ecz. Zeki KUTUR, 1967 Salih Zeki Sayın Bayburt'un eski sayılacak eczanelerini açtı. 1970'li yıllarda Ecz. M. Salih OKUMUŞ ve Ecz. Nurettin ELÇİ Bayburt'ta eczane açmışlardır.

İlçeleri ile beraber şuan da Bayburt 13 eczane sahiptir.

1947 tarihli Reçete M.Şerafettin Güngör Eczanesi